

מבית

90

הדפס
וקח
הביתה
לשבת

בראשות הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א

פרשת אמור / י"ז אייר תשפ"א / 30.04.2021

דבר העורך

בימים אלו מתנהל הרישום לשיבות, גדולות וקטנות, ורבבות ילדים ונערים בוחרים ונבחרים ביחס למקומות הלימוד בהם יתפתחו ויצמחו בשנים הקרובות. כמובן, כמו בכל דבר, כולנו רוצים את 'הכי טוב', לא מתפשרים על פחות מהטוב של הטוב.

וכמו בכל דבר כמעט, ישנו גם מוקש - מה נקרא 'הכי טוב'? האם זו ישיבת הדגל דווקא? האם המוסד בעל השם הטוב ביותר? האם המקום בו אני למדתי הוא גם המתאים ביותר לילדים שלי?

הפסיכולוגיה ותורת המשחקים עוסקות הרבה במושג שנקרא 'הטיית האישוש', אנחנו נוטים לזכור ולהדגיש לעצמנו את מה שמתאים לתיאוריה שלנו ולהתעלם מכל השאר, או לפחות מהרוב. זו נטייה אנושית טבעית שקיימת אצל כל אדם, פחות או יותר (למעט אצל המלאכים ואצל ספציפית, כמובן). הנטייה הזו רק מחדדת לנו עד כמה הישיבה אליה חלמנו לשלוח את הילד כבר כשנולד, היא היא הנכונה עבורו...

האמת רחוקה כמטחוי קשת. כל אחד מאתנו מכיר כמה וכמה אנשים נפלאים, מודל לחיקוי, שצמחו דווקא בישיבות 'אפורות' או לא נחשבות מספיק. קרוב לוודאי שכל אחד מאתנו מכיר גם כישלונות מפוארים שיצאו דווקא מ'אם הישיבות' או מ'האוקספורד של עולם התורה'.

ישיבה 'נחשבת' אינה ערובה לשום דבר, היא לא בהכרח נחשבת כל כך, לא בטוח שהתלמידים שלה ידורגו גבוה יותר בגן עדן וספק גדול אם היא המתאימה לילד שלך. אל תשכח שלשישיבה ה'נחשבת' מגיעים עוד בחורים שנתונים בלחץ להוכיח עד כמה הם נחשבים, והדרך הקלה ביותר (והאנושית ביותר) לבטא לחץ כזה היא דרך השפלה, צמצום והקטנה של האחרים. אתה באמת רוצה לחשוף את הילד שלך לקרב יומיומי על מעמדו?

נכון, יש ילדים ונערים שבנויים לזה, שיש להם אישיות חזקה ונחישות של פלדה, כישורים נדירים והתמדה חריגה. אבל האם באמת תרצה לקחת סיכון על הילד שלך? ואם קצת קשה לו? ואם הוא לא יסתגל לחלוטין לתחרותיות, לאמביציה וללחץ שמאפיינים ישיבות 'נחשבות'? אל תשכח שהדרך למטה קלה מאוד, ובימינו, כמעט בלתי נמנעת.

אינני מתיימר להיות איש חינוך או מומחה, בשביל זה הילדים שלכם מוקפים במחנכים, יועצים, מנהלים ואנשים שמבינים ודורשים בטובתם. העזרו בהם, ולמענכם, השתדלנו גם לסייע לכם - באמצעות מאמרים בנושא בגיליון זה ובשבועות הבאים, בעזרת השם.

שלכם
אבי גרינצייג

יהי חלקי עמהם

הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א

תורת הכבוד

בהלכה נפסק: "נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג בעומר, שאומרים שאז פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, ומרבים בו קצת שמחה" (שו"ע סימן תצ"ג).

הבה נבין, מה יש בעובדה זו שפסקו כל עשרים וארבעה אלף התלמידים מלמות, כדי לגרום לנו לנהוג שמחה ביום זה? הרי הם הפסיקו למות, מפני שנגמר הדין וכולם לצערנו מתו, ולא שנעצרה איזושהי מגיפה באמצע, כשהיא מותירה חלק גדול מהם בחיים, שאז אולי היינו שמחים על כך שלא מוצה הדין עם כולם?

אל העובדה המשמחת שהתלמידים פסקו מלמות, מצטרפת עוד סיבה לשמוח ביום זה והיא בקשתו של התנא רשב"י זיע"א לשמוח ביום פטירתו ולקיים בו הילולא. מקור השמחה הוא כנראה בדברי הזוהר הקדוש אודות יום זה: "שמעו קלא, עולו ואתי ואתכנסו להילולא דרבי שמעון", וכבר נהגו מקדמת דנא לשמוח ביום ההילולא של הרשב"י, ולהדליק מדורות לעילוי נשמתו ולזכר תורתו.

מנהג זה טעון הסבר: הלא דבר הוא, שביום פטירתו של אדם, שנוהגים קרוביו להתענות ולהתעצב על אובדנו של הנפטר, דווקא אצל הרשב"י שמחים ועוזים על קברו? נראים הדברים, ששתי העובדות הללו - פסקו תלמידי ר"ע למות והילולת הרשב"י - יש ביניהן קשר אמיץ. בשמחת ישראל ביום ל"ג בעומר, יום פטירת רשב"י, מבוטאת גם השמחה על כך שפטירתם של תלמידי ר"ע לא

הייתה סוף תקופה וחורבן כללי של התורה, אלא תחילתה של תקופה חדשה בעם ישראל, וכמו שסיפרו לנו רבותינו שהיה העולם שמם לאחר פטירתם של התלמידים, ובא ר"ע והעמיד חמשה תלמידים, ובתוכם הרשב"י, כדי שיגלו תורה חדשה בעם ישראל, ואכן, נתגלתה על ידי הרשב"י אור יקרתה של תורת הקבלה הנקראת בשפתם של הראשונים חכמת האמת.

תורת האור

מה עניינה של חכמה מופלאה זו? חכמה נסתרת ועמוקה זו היא מיוחדת בכוח שיש לה 'להאיר' את הלב. חכמת הקבלה נותנת טעם ומעניקה לנו יותר אפשרויות להרגיש בלב ולא רק לדעת בראש את הקשר בינינו ובין הקב"ה. תורה זו עושה סדר בדברים רבים שנראים לנו עלומים ונסתרים, סותרים או לא מובנים. יקרתו של הזוהר שופך אור בהיר על כל חלקי התורה ומקרב את לב הלומדים את התורה הזו אל אביהם שבשמים.

בלימוד פנימיות התורה מרגישים הלומדים - כך הם מספרים לכל שואל - איך לימוד זה 'מאיר' להם את נשמתם והם מתמלאים בלימודה של חכמה זו רגשות קודש, כיסופים וערגה לטפס במעלות קירבת ה'. רגשות קודש אלו ברורים לכל מי שטעם אי פעם את הלימוד בחכמה נסתרת זו.

טיפ
בלימוד

עמוד 5

טיפ
לשבת

עמוד 5

מזה ומזה אל תנח ידך

אהוד בן יהודה

עמוד 4

אשרי אדם יודע מקומו

חיים ולדר

עמוד 7

דווקא אנחנו

אלי פולק

עמוד 3

נשים במאי זכין

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי

עמוד 5

הרה"ג אפרים קרלינסקי
מורה הוראה

שו"ת זימון

שאלה: אדם שהצטרף לסעודת פת ביחד עם אנשים אחרים, כגון בסעודת בר מצוה או שבע ברכות, ורוצה לצאת לפני סיום הסעודה, האם מותר לו לברך ברכת המזון בלי זימון, או שמא חלה עליו חובת זימון?

תשובה: אסור לו לברך ללא זימון, ועליו לבקש מחבריו שיזמנו אותו או להמתין להם עד שיברכו. הצירוף לעניין זימון יכול להיקבע בין בתחילת הסעודה ובין בסופה, דהיינו, אם שלושה אנשים התחילו לאכול ביחד, הם נקבעו בזה לזמן יחד בברכת המזון. גם אם לא התחילו יחד, אם סיימו יחד את סעודתם - נקבעו בזה לזימון ולברך יחד. מרגע שנקבע חיוב זימון לסועדים, אסור להם לברך בלי לזמן תחילה משום שמבטלים בזה את חובת ברכת הזימון.

שאלה: מעשים שבכל יום שאדם רוצה להשתתף בסעודת שבע ברכות וכדומה, ויודע מראש שיצטרך לצאת לפני סיום הסעודה, מה עליו לעשות בשביל לא להתחייב בזימון?

תשובה: מכיוון שחיוב הזימון נקבע בתחילת הסעודה או בסופה, יכול אדם זה להתחיל את הסעודה בנפרד מהסועדים האחרים, ובכך ייצא שלא הצטרף עמהם לסעודה לא בתחילתה משום שהתחיל בנפרד, ולא בסופה משום שמסיים ומברך לפני סיום סעודתם.

בפן המעשי, בכדי להחשיב את התחלת סעודתו כהתחלה נפרדת משאר הסועדים, עליו לאכול כזית פת לפני ששאר הסועדים מתחילים לאכול, או לחילופין לחכות שכל הסועדים יסיימו את הכזית הראשון של סעודתם ואז יתחיל הוא לאכול.

שאלה: האם נשים חייבות בזימון כשהן אוכלות לבד? מה הדין באשה שסועדת ביחד עם שלושה אנשים החייבים בזימון, האם היא חייבת לזמן איתם?

תשובה: קבוצת נשים האוכלות יחד אינן חייבות בזימון. עם זאת, בהלכה מבואר שכל זה הוא באופן שאכלו נשים בינן לבין עצמן, אולם באופן שאישה סעדה יחד עם שלושה אנשים, היא חייבת בזימון וחייבת להצטרף לזימון שהם עושים. יש לציין שהלכה זו איננה ידועה די הצורך, הגם שהיא הלכה מפורשת בשולחן ערוך.

דבר זה מצוי מאוד בסעודת שבת במשפחה שבה יש שלושה אנשים מעל גיל מצוות, ועליהם לשים לב שגם בעלת הבית והנערות הגדולות חייבות להצטרף ולענות לזימון בסוף סעודה זו.

כמו כן, בסעודה כזאת יהיה אסור לאישה לברך לפני שהאנשים מברכים ברכת המזון משום שמפסידה בזה את חיוב הזימון שלה, בדיוק כמו הדין שהזכרנו למעלה בנוגע לקבוצת אנשים שאוכלים יחד, שאסור לאחד מהם לברך לפני חבריו ללא זימון.

שאלה: האם תיתכן מציאות של שלוש נשים שיושבות ביחד וחייבות לזמן בינן לבין עצמן?

הילולא דבר יוחאי

זוהי כוונתו של הרשב"י כשציווה את כל תלמידיו לקיים ביום פטירתו שמחה והילולא. רשב"י מלמד אותנו כאן לימוד מאוד יסודי: אין בפטירתו של אדם ענק סוף לאישיותו ותורתו, אלא להיפך, תורתו מאירה ביתר שאת כי 'גדולים צדיקים במיתתם יותר מחייהם' ו'תורתו מגן לנו - היא מאירת עינינו'. כנראה שבל"ג בעומר התחיל הזוהר הקדוש לבעור בלב לומדיו ביתר שאת, ועל כך פורצת לה בכל שנה מחדש שמחת התורה החדשה, תורה שהביאה כבוד למלך הכבוד, ולימדה את החכמים את סודה של תורת הכבוד. דווקא אותם תלמידי ר"ע - שלא נהגו כבוד זה בזה, ולא יכלו להעמיד תורה נצחית שקיימת לעד - הם אלו שאיבדנו את זכרם. אך ביום זה ממש שנגמר דינם העצוב, העמיד רבי עקיבא רבם 'רבי' חדש לכלל ישראל שתורתו החדשה והמתקנת הוסיפה נדבך של נצח בתורתנו הנצחית.

לכבוד!

כדאי שנבין מהו יסוד תורתו של הרבי החדש - רשב"י, שדווקא בזכות גילוי התורה החדשה הזו תמשיך התורה העתיקה לפרוח ולא תשתכח מישראל? חכמת הקבלה נקראת בפי החכמים 'חכמת האמת'. ולכאורה, מדוע? וכי תורת הנגלה אינה אמיתית ח"ו? כנראה, שרק בכוח לימודה של 'חכמת האמת' יכול היהודי להגיע להכרה שאי אפשר להסתכל על התורה ועל כל מה שקורה בעולם בצורה פשוטה ושטחית, אלא שלכל מה שקורה בעולם יש מטרה, ולכל אחד יש שליחות ייחודית בעולם, שליחות אישית שמותאמת לו משמיים, כוחות ייחודיים עם מטרה ייחודית. מפני שחכמת האמת מגלה לנו את מה ש'מאחורי הדברים', את צפונות העניינים ואת עומק הדברים הנמצאים בדברי התורה, בכוחות הנפש ובכל סדרי הנהגת העולם. הלימוד העמוק של הקבלה מגלה שהעולם מתנהל בסדר מדויק ולכל אדם יש לו תפקיד משלו שבשביל זה הוא נמצא בעולם.

או אז, כשמגלה היהודי את עומקם של הדברים ומה הם הכוחות הפועלים בכל דבר, ממילא הוא מבין שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, כי לכל יהודי יש לו תפקיד משלו ולכל אחד יש את החלק וההבנה האישית שלו בתורה. רק כשמגיע אדם להכרה שלכל אחד בעולם יש תפקיד ואין לך אדם שאין לו שעה, אז הוא גם מבין שלא רק הוא הצודק היחיד וגם לכל אחד בסביבתו יש מקום של כבוד וממילא עליו לכבד ולהתנהג בכבוד עם חברו.

נמצאנו למדים שהתיקון הגדול שתיקן הרשב"י בעולם כשגילה לעולם את חכמת הקבלה, הוא התיקון הגדול לחטאם של תלמידי ר"ע שלא נתנו 'מקום' איש לרעהו ולא נהגו כבוד זה בזה. ייאמר מעתה, הכוונה בכך שתלמידי ר"ע פסקו מלמות היא לא העובדה היבשה שמתו כולם, בכך כאמור אין סיבה לשמחה.

עיקרה של השמחה היא העובדה שתורתו של הרבי הגדול רבי עקיבא לא פסקה, וביום זה התחילה צמיחה תורנית מחודשת של התורה, כשהעמיד ר"ע תלמיד כמו רשב"י שגילה לעולם את 'התורה המכבדת' שלכל אחד מן החכמים יש לו מקום משלו, ממילא כל אחד ינהג כבוד בחברו, ולא תפרוץ שוב מגיפה...

תורת הכבוד המתחדשת

בהעלותנו את אישי מדורתנו לזכרו הטהור של רשב"י, נזכור את העובדה כי לכל אחד מאתנו חלק אישי ומיוחד בתורה שהוא שייך רק לו. דווקא אנחנו, בוגרי הישיבות העמלים לפרנסתם, היודעים עד כמה הייתה נחוצה לנו אישית 'תורת הכבוד המכבדת', שתכיר בערכנו ובחלקנו המיוחד בתורה, דווקא מאתנו מצופה לנהוג כבוד בכל הקורה בסביבת קהילתנו החרדיות לדבר ה', גם אם איננו מסכימים לכל דבר הנעשה בהן.

לכל אחד מאתנו יש 'מקום' של כבוד משלו ושליחות ייחודית מכובדת משלו, והקב"ה מלך הכבוד שולח לנו בכל תקופה הארות חדשות, הבנות חדשות בדברי תורה, תפקידים חדשים ומדריכים רוחניים חדשים שהוראותיהם הנראות 'חדשות' בנויות על דברי התורה העתיקה והנצחית שנמסרה לנו מסיני...

הרה"ג אפרים קרלינסקי מורה הוראה

תשובה: הגם שדבר זה נשמע מחודש, הדבר אכן יתכן באופן הבא: בסעודה שבה יש שלושה גברים ושלוש נשים, והגברים משום מה לא המתינו לנשים וברכו בלעדית והן לא שמעו את ברכת הזימון, חיובן של הנשים לזמן לא פקע, וכעת יהיה עליהן לזמן בינן לבין עצמן לפני שמברכות ברכת המזון, ממש כדין שישה גברים שאכלו וזימנו שלושה מהם, שהשלושה האחרים עדיין חייבים בזימון. ולא התפרש באופן זה האם יאמרו את הנוסח הרגיל של 'רבותי נברך' או שמא יאמרו 'חברותי נברך'.

שאלה: קבוצה של אנשים שאכלו יחד, וכשרצו לזמן ולברך הם רואים שאחד מהם יצא החוצה לדקה או שתים, האם הם חייבים לחכות לו בשביל שלא יפסיד את הזימון, או שיכולים לברך בלעדיו?

תשובה: אם הסועדים יזמנו כעת בלי החבר שיצא החוצה, הוא יפסיד בזה את האפשרות לקיים את חיובו לזמן, ולכן יש להם להמתין לו עד שיגיע ויקיים את חובתו איתם.

שאלה: קבוצת סועדים שהתחילו לאכול יחד, וכעת רוצים חלקם לברך וללכת, ואילו חלקם עדיין לא סיימו לאכול, איך ינהגו לעניין זימון? האם יש הבדל בין מקרה שהרוב רוצים לברך לבין מקרה שרק אחד רוצה לברך?

תשובה: שלושה שאכלו יחד, ושניים מהם רוצים כבר לזמן ולברך, חייב היחיד לעצור ולהצטרף עמהם לזימון ואח"כ ימשיך את סעודתו. אולם כאשר רק אחד מעוניין לברך, אינו יכול לכפות את השנים להפסיק מסעודתם ולענות לו, ועליו להמתין עד שייסימו את אכילתם. עם זאת, מן הראוי שגם באופן זה ינהגו השנים לפנים משורת הדין ויפסיקו מאכילתם בשביל שלא יצטרך האחד להתעכב שם.

שאלה: במקרה הנ"ל, ממתי מותר לסועדים העונים לזימון ואינם מברכים להמשיך בסעודתם או להתחיל לשוחח? ובאופן כללי כשמזמנים, עד איפה צריך המזמן מצידו לומר בקול רם והשומעים מצידם לשמוע את הזימון?

דווקא אנחנו

אלי פולק, מנכ"ל 'איחוד הצלה'

דברים שמשאירים אותו בערכים המתאימים והנכונים, ומשדרים את המסר גם לילדים, למשל תפילות, קיום מצוות, שמירת ההלכה וכדומה.

דרכו של החרדי העובד אינה רק על דרך השלילה, לדעת מה הוא לא עושה וממי הוא שונה, אלא אדרבה, מה הוא כן מייצג ועושה. וכאן נדרש מכל אחד מאתנו לקבוע לעצמו במה הוא שומר את הדרך, על מה חשוב לו להקפיד כדי שהמשפחה שלו והילדים שלו בעתיד ילכו בדרכו. כי אם חס ושלום נתפסים להקלות ומתירנות או חלילה לזלזול בערכים חשובים של תורה ומצוות, אנחנו עלולים למצוא לא רק את עצמנו מתדרדרים - אלא את הילדים שלנו בכלל לא קשורים... לכן המשימה העיקרית שלנו לצד מה שאנחנו רוצים ומשקיעים שהילדים שלנו ידעו יותר וילמדו יותר ואפילו ירכשו מקצוע, חייבים מאוד לשמר אצלם את ערכי התורה והמצוות. למשל, הקפדה על תפילות במניין, או בשבת כשבאים עם הילדים לבית הכנסת - להקפיד על תפילה כמו שצריך, לא לדבר באמצע התפילה וכדומה.

כמו כן חשוב מאוד לשמור את ההלכה ולדבר על זה עם הילדים, להראות להם שהנושא הזה חשוב לכם לא פחות מנושאים אחרים שאנחנו רוצים להנחיל להם. זה קריטי וזה צו השעה של כל אחד שהולך בדרך הזו של 'חרדי עובד' ושולח את הילדים אפילו לממ"ח או ללימודים נוספים, הוא חייב לדעת שלצד זה יש קווים שצריך לשמר.

שיעורי תורה והלכה חייבים להיות חלק בלתי נפרד מהחרדי העובד, כמו כן מי שיכול לקבוע עיתים לדף היומי וללימוד יומי תבוא עליו ברכה. אבל הכי חשוב זה לתת לילדים את הדרך החשובה לנו לחינוך שלהם, מתובלת בשמירה על היהדות, שמירה על התורה, ההלכה והמצוות, וכאמור, דווקא אנחנו חייבים להקפיד על זה ביתר שאת, כי כשהולכים לשינוי, לכיוון אחר ממה שהורגלנו - לפעמים הדרך להידרדרות יכולה להגיע מהר מאוד, ולגרום נזק אמיתי למה שכל כך רצינו לבנות. כל חרדי עובד צריך להיות גאה בדרך שלו. כל עוד הוא שומר על הביטוי 'חרדי - עובד', כלומר, אני עובד - אבל אני חרדי, ובשביל להיות חרדי יש כללים וקווים ברורים שצריך לשמור, אז הוא יכול להמשיך להתהלך בגאווה ולהצהיר: נכון שאנחנו עובדים, אבל אנחנו גם חרדים.

בתוקף מצבנו כחרדים עובדים, אנחנו פוגשים הרבה פעמים בהקשרים שונים את החברה החילונית. כדאי לזכור שהם מסתכלים עלינו כחרדים לכל דבר, החילוני הממוצע לא יודע 'להבין' את ההבדלים הדקים שיש בתוכנו, מבחינתו חרדי הוא חרדי הוא חרדי. לכן, כשאנחנו נמצאים בנוכחותם, גוברת במאוד המחויבות שלנו לשמר את החלק החרדי שלנו מתוך התואר של 'חרדי עובד', כי גם אם נרצה להסביר שאנחנו 'חרדים מודרניים' יותר, אבל עדיין אנחנו חרדים. אחרת מה ההבדל בינינו ובין כל השאר?

בעבר, יצא לי למסור הרצאה מול קבוצה של אנשי עסקים בתל אביב. סיפרתי להם על החברה החרדית והסגנונות והקבוצות השונות שקיימות בה, וכמובן, הגענו גם לחרדים העובדים. אחד הנוכחים הגיב לדברים וסיפר לי שהוא התארח לא מזמן בשבת עם משפחתו אצל משפחה של חבר מהעבודה, וכמובן, מבחינתו הוא ראה את ההבדלים בינו ובין המארח, אבל, וזה אבל משמעותי - ביחס לילדים שלו ושל המארח "לא ראיתי שום הבדל ביניהם, היו להם אותם נושאי שיחה ודברים משותפים. הם נשארו בבית ולא הלכו לתפילה והתנהגו לפי אותן אמות מידה וערכים. אני עצמי", כך מספר איש העסקים, "הערתי לחברי שלפי איך שזה נראה - דור ההמשך לא מספיק מחובר". מובן מאליי שזו נקודה שהיה לי מאוד קשה לשמוע.

למרבה הצער, יש כאלו שלקחו את המושג 'חרדי עובד' לאיזו תנועה שהם מנסים לבטא אותה כסוג של פריקת עול, איזו דרך חדשה או משהו מהסוג הזה. אבל האמת שונה לגמרי - חרדי עובד הוא חרדי שממשיך בדרך החרדיות, הוא אמנם עושה זאת בצורה שלו, לפי הדרך שלו בחיים, עם המצפון שלו והערכים שלו. ועדיין, הדרך הזו דורשת לשמר ערכים וקווים אדומים, כללים וסייגים, כל חרדי שעובד יודע שהוא גם צריך להנחיל לבית ולילדים שלו את הדרך בה יגדלו.

חשוב מאוד לדעת ולחדד שחרדי עובד הוא לא מקל בחומרות, הוא לא מתיר איסורים, זה לא בא מהקלה ומתירנות, זו דרך חיים מוקפדת. על כן חשוב לכל חרדי שעובד לשמור על כללים וסייגים ובעיקר להתוות דרך. יקל עלינו לעשות זאת אם נזכור כל העת שהילדים שלנו מסתכלים על האבא ועל הדרך שבה הוא הולך. זה אומר שחרדי עובד צריך להקפיד על

הרה"ג אפרים קרלינסקי
מורה הוראה

תשובה:

למנהג האשכנזים, הברכה הראשונה של ברכת המזון נחשבת כחלק בלתי נפרד מברכת הזימון, ולכן הדרך הנכונה לנהוג בברכת הזימון היא שהמזמן אומר בקול רם את כל הברכה הראשונה של ברכת המזון ושאר הסועדים אומרים אותה לעצמם בלחש, ועונים 'אמן' אחר ברכת המזמן.

וכן באופן של הסועדים העונים לברכת הזימון בלי לברך כעת, עליהם להקשיב בלי לאכול ובלי לדבר עד שמסיים המזמן לברך את הברכה הראשונה של ברכת המזון, ולאחר שיענו אמן יכולים להמשיך בסעודתם.

לפי דעת השולחן ערוך, ברכת הזימון היא רק עד סוף הזימון עצמו, ללא הברכה הראשונה של ברכת המזון, ורק עד שם צריכים השומעים לכוון ולשמוע.

שאלה: מי ששומע קבוצת סועדים שמזמנים, האם עליו להצטרף לעניית הזימון על אף שלא אכל איתם?

תשובה: מי שלא אכל ושומע את המזמן אומר 'נברך שאכלנו משלו' צריך לענות נוסח אחר מהנוסח שאומרים הסועדים, ויאמר 'ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד'.

שאלה: בחורים שאוכלים ארוחת צהריים בחדר האוכל בשייבה, האם התחייבו בזימון? האם יש בזה הבדל בין ארוחת ביום חול לבין סעודת השבת? מה הדין במשפחות האוכלות בשולחנות נפרדים בחדר אוכל במלון, האם מחויבים בזימון?

תשובה: הצירוף לעניין חיוב זימון הוא רק כאשר שלושה אנשים מתחברים לאכול את הסעודה ביחד כקבוצה אחת הסועדת את אותה הסעודה. ולכן דבר פשוט הוא שמשפחות שונות המתארחות במלון ואוכלות בחדר האוכל בשולחנות נפרדים אינן מצטרפות לזימון.

בבחורי ישיבה האוכלים בחדר האוכל, הדבר תלוי מאוד במציאות ובאופי הישיבה המשותפת סביב השולחנות. ישנם חדרי אוכל שבהם כל בחור מתיישב באופן אקראי ליד שולחן, ובאופן זה גם אם יושבים סביבו בחורים נוספים, אין חיוב לזמן יחד - משום שאין כאן קביעות לאכילה משותפת. לעומת זאת, ישנם חדרי אוכל עם מקומות ישיבה מסודרים שבהם אופי הארוחה בין חברי השולחן המכירים אחד את השני הוא כסעודה אחת משותפת, ובזה יתחייבו בברכת הזימון.

גם בשיבות שבהן הארוחות ביום חול לא נחשבות כאכילה משותפת, בשבת בדרך כלל כולם מתיישבים לאכול יחד כסעודה אחת גדולה משותפת, ובאופן זה מתחייבים הסועדים בברכת הזימון.

הרב עונה לשאלות בהלכה

במייל - E0583279418@gmail.com

מזה ומזה אל תנח ירך

אהוד בן יהודה / מנהל תוכנית 'אבני דרך' ק.מ.ח.

ובידיו מספר ספרי תורות. תורה של לומדע"ס, לראשי הישיבות ותלמידיהם. תורה של פסקי הלכה לבני עדות המזרח, תלמידי מרן רבינו עובדיה. תורה של מחשבת מוסר, להולכים בדרכי המשגיחים מנוחתם עדן. לא ולא. תורה אחת היא אשר קיבלנו מסיני, חמדת הדורות, פאר ההווה כולה. אחת היא לאמה, ברה היא לילדתה. לכשנדייק ונעיין, נמצא בה את כל הגוונים מרוקמים בשלהבת. הפוך בה והפוך בה דכולא בה.

ראויים הדברים להיאמר בל"ג בעומר, היום בו מתגלה אורו של רבי שמעון בר יוחאי. תורת הנסתר נראית לנו לעיתים רחוקה ובלתי מושגת, אמונים אנו על ששמענו בילדותנו כי אין לעסוק בספר הזוהר לפני גיל 40. אולי אפשר לפתוח את זה פעם, לבדוק את מהימנותה של קביעה זו, ועד כמה היא מחייבת אותנו. ניתן את הדעת ונבין כי אם עוסקים אנו במדרשים, הרי שמותר לנו גם לעסוק במדרשו של הרבי הגדול רבי שמעון, ולנסות להבין.

ולא רק חלק זה של התורה מונח בקרן זוית, כי אם כלל שלל חלקיה, המונחים ומצפים לכל הרוצה ומבקש, ליטול ולהתעטר בכתר הגדול מכולם. המבקש להבין במקרא, ומוצא את שאהבה נפשו בספר תורת האלוקים, יכול למצוא את קו המחשבה החביב עליו, בדברי אחד ממפרשי התורה. פשטנים, דרשנים, דקדקנים או פרשני הרמז והסוד. אפשר ללמוד פרשת השבוע עם פירוש הרמב"ן, אור החיים, או האברבנאל. אפשר ללמוד לאט את ששת סדרי המשנה, ולקבל מושג כללי על תחומים בהם לא נגענו בשייבה, לעבור פעם אחת על התנ"ך כולו. ללמוד את שיר השירים ולדבקה בו, או את ספר איוב לתמהים ומתבוננים בדרכי הנהגתו. אפשר לעיין בספרי מנהגי קהילות ישראל, אלו מלפני 600 שנה (מהרי"ל) ואלו מלפני 200 (מעשה רב). יש מי שמתחבר לתיאוריו הציוריים של החפץ חיים, ויש מי ששירת הפלאים של החזון איש מהלכת עליו קסם. איש איש על פי נטיית ליבו וסגנון מחשבתו.

התורה, ארוכה מארץ מידה, כי אין מידה שבה ניתן למדוד את התורה. היא גדולה ועצומה, אין חקר לעניינה. אם רק נרשה לעצמנו להרחיב את הגבולות המקובלים, לעיין למשל בתורת המקובלים, נגלה עולמות מופלאים, מקולות מים רבים - אדירים.

טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח את ירך - כי ירא אלוקים יצא את כלם. (קהלת ז, יח)

לפני כמה שנים, יצא בנק איגוד במסע שיווק לציבור החרדי. הסיסמא שהובילה את הקמפיין הייתה 'בנק איגוד - הבנק השני הראשון שלך'. איש צעיר הייתי, ולא הבנתי למה יבקש לו אדם בנק שני, אם בקושי עם הראשון הוא מסתדר. שנים חלפו, ועוד כמה פעילויות בעולם הפיננסים, בסוף הבנתי. לפעמים כדאי שיהיה בנק נוסף בסיפור. משהו מהצד.

אצלנו, בוגרי הישיבות, לימוד גמרא תמיד יהיה הבנק הראשון. הוא הלימוד העיקרי, כלול ממקרא, משנה וגמרא, מחדד את המוח ומטהר את הלב, זוקף כפופים ומגביה שפלים. רק שעם הזמן והשנים שחולפות, וככל שעולמות הדעת מתפתחים, מחלחלת ההבנה שכדאי שיהיה עוד לימוד. משהו מהצד.

בשלב מסוים, אנחנו מגניבים מבט אל ארון הספרים שלנו, ומגלים שיש תחומי עניין נרחבים, בהם אין לנו דריסת רגל. לא בהכרח כאלו שאין לנו נטיית לב, או רצון נסתר לדעת אותם. לכל אחד מאיתנו יש תחומים שמסקרנים אותו ומושכים את ליבו. רק שבגיל צעיר החלטנו, שאין דרך ללמוד אותם כמו שצריך. הסברים, שלא לומר 'תירוצים', לא חסרו מעולם. הם לא מובנים. אין לנו זמן אליהם. הם רחוקים מהשכל או כתובים בשפה שאינה מובנת. הם שייכים לחובבי מצוות נדירות, או לאנשים שחרתו על דגלם את התחום הזה.

האמת, זה עניין לענות בו, גם בעבודת השם של חיינו. אני חושב שבקלות רבה מידי ויתרנו לקהילות שמעלות מצוה אחת על ראש שמחתם, והסכמנו להשאיר להן את אותה מצוה. זו אולי תוצאה של הביקורתיות הליטאית עליה גדלנו, אבל צריך לזכור:

ציפייה לגאולה, אינה נחלתם של חסידי חב"ד, וכולנו יכולים לצפות לו בכל יום שיבוא. ההתבודדות אינה עבודתם הבלעדית של חסידי ברסלב, וכל הרוצה לעשות את חשבון נפשו יכול להיענות לקריאתו של רבינו הרמח"ל במסילת ישרים, להתבודד ולחשב את ימיו ולילותיו. יישוב ארץ ישראל, אינו שייך לציבור הד"ל, וניתן לקיים מצוה זו גם בירושלים ובני ברק, פתח תקוה ואלעד. עבודת התפילה והחיבור החם לעבודת הבורא, אינם רשומים בטאבו אצל קהילות החסידים, וגם מי שאינו חסיד ראדזין יכול להטיל תכלת בבגדו, אם צלל במעמקי הסוגיא וגילה כי ניתן היום לצבוע בתכלת האמיתי את פתיליו.

ככל הידוע, משה רבינו לא ירד מהר סיני

לכבוד

מורי ורבי שליט"א

השלום והברכה,

לאחר מחשבות והתלבטויות רבות, אני מוצא את האומץ לפנות אל כבוד הרב ולבקש את עצתו ועזרתו. אין בי עדיין את האומץ לפנות אל הרב ישירות, ולכן הנני כותב את אשר על ליבי בעילום שם, בתקווה להבנה. אני מוגדר בקרב הורי וחברי הרבים כבחור מוכשר, אבל עם הישגים בינוניים בלימוד. המציאות הזו מתסכלת אותי. מדוע בחור כמוני, שיש לו 'ראש' להמון דברים, לא מוצא את עצמו בלימוד?

אני יושב עם החברות שלי שעות ארוכות ליד הגמרא, אך בפועל אנחנו לומדים מעט מאוד. אני מנסה ולא מצליח ללמוד את הגמרא ברור, והמון פעמים אני לומד אותה רק 'מלמעלה'. גם החברות שלי וגם אני מוצאים את עצמנו הרבה פעמים מתקשים בהבנת פשט הגמרא, וכשאנחנו מנסים לשאול את הבחורים שלידינו מה הפשט הפשוט בסוגיה, הם מתחמקים מאתנו ומדברים על איזו שאלה חיצונית ש'רצה' בספסלים לידנו. אני מרגיש שאני חייב הדרכה ברורה איך באמת לומדים, איך באמת מגיעים להבנה בהירה בפשט הגמרא, איך בונים סוגיה, ואיך סוף סוף אפשר למצוא טעם בלימוד.

מישהו מהבחורים אמר לי, שהרבנים בישיבה גדולה יוצאים מנקודת הנחה שאנחנו, בוגרי הישיבות קטנות, יודעים כבר היטב איך ללמוד את פשט הגמרא. האם הוא צודק?

אני חושב שלפחות אצלי ואצל עוד כמה מחברי השיעור שבדקתי, זו פשוט טעות. אנחנו לא תמיד יודעים להכין לבד קטע גמרא, בפרט כשהסוגיות

מורכבות (אני מוצא את עצמי הרבה פעמים מתגנב כבושה לבית כנסת ליד הישיבה כדי להציץ בגמרא מבוארת של מתיבתא או שוטנשטיין...).

בסדר ראשון אני לא מוצא את ידי ואת רגלי, וחלק גדול מהסדר אני והחברות שלי מחפשים מה לעשות. אני מנסה לדבר בלימוד ולהיות בעניינים, אבל אני מרגיש שזה דיבור תלוש, שלא באמת מוביל אותי למסקנה ברורה ולא גורם לי סיפוק. הלימוד האיטי משגע אותי ואני יושב ומשתעמם ברוב הסדר. אני רואה בחורים סביבי שיושבים בעייפות ליד הגמרא ואומרים איזו סברה פה ושם, אך הם לא באמת לומדים.

גם מראי המקומות שמחלקים בישיבה, לא מצליחים למלא לי את הסדר, כי אני גומר אותם לפעמים מהר ואז מחפש מה לעשות כי כולם מסביבי עדיין דורכים במקום. אני שואל את עצמי בסוף כל סדר א': מה יצא לי היום בסדר, ואני מרגיש שכמעט כלום. המון פעמים אני רואה שאני לא מבין עד הסוף את מבנה הסוגיות, ואז אינני מבין לגמרי את השיעור של הרב, אלא שומע אותו רק מלמעלה ומבין אותו רק בערך. אני יושב ומתפוצץ משעמום, ומולי אותיות פורחות באוויר. הרבה פעמים הרב מוסר שיעורי המשך על אותה סוגיה, ואני לא מצליח להבין אותם עד הסוף, כי אני מרגיש שהסוגיה 'כפנים' לא מספיק ברורה לי, ובוודאי עומק הסוגיה שהרב מגיע אליה.

יכול להיות אולי, שההישגים הבינוניים שלי נובעים מקושי מסוים שיש לי, להתרכז בלימוד לאורך זמן, וכשאין לי מטרות ברורות ויעדים שאני חייב להשיג, דעתי מוסחת בקלות מהלימוד לדברים שמתרחשים סביבי. אולי.

ואני שואל, אז מה? האם בגלל הקושי המסוים

הזה, לא אצליח בלימוד? האם אני יכול ללמוד מהר בסדר א' כשכולם מסביבי 'יושבים' על קטע קטן ימים שלמים? אני קם כל יום בחוסר חשק כשאני יודע בכל בוקר ששוב פעם עלי להילחם עם 9-10 שעות ביום, שאני מנצל מתוכם אולי 2-3, וגם בהן אני משיג תוצאות דלות.

וכאן אני פונה אל כבוד הרב ושואל:

האם נחרץ גורלי בשנים הקרובות לשבת ולכלות חלק גדול מימי בשעמום? האם קיימת דרך שבה אוכל למצות את הכישורים שלי בתורה? האם אוכל אי פעם למצוא טעם בלימוד?

האם אני יכול להעז ולבקש מהרב לייחד זמן, להדריך את השיעור שלנו ולהראות לי ולדומים לי דרך ברורה איך צריך ללמוד, איך מסכמים סוגיה, איך כותבים חבורה, אבל בעיקר איך ממלאים סדרים בצורה יעילה ומעניינת, בעיקר את סדר א'?

יש לי שיחות רבות עם כמה מחברי השיעור ואני מבין שאינני היחיד בשעמומו, וגם הם מתבטלים ליד הגמרא חלק גדול מהיום ומרגישים מתוסכלים. אני פונה אל הרב, כי אני מרגיש שהרב הוא איש אמת ומבין ללבו של בחור כמותי, ובטח יש לרב את העצות הנכונות. אני באמת שואף להיות בחור טוב שעובד את ה', אבל אינני מסוגל להמשיך בצורה הזו כשאני לא מוצא תכלית ומטרה ברורה בסדר הראשון והחשוב של היום. מה יהיה איתי? לאן עלי להתקדם? האם יוכל כבוד הרב להעמיד לי תוכנית לימודים ברורה - בעיקר בסדר ראשון, כדי שארגיש שאני מתקדם בה באמת, עוד יום ועוד יום?

בתסכול ובחוסר אונים

אחד התלמידים

טיפ לשבת

שולחן השבת היהודי מתאפיין בזמירות של שבת מיוחדות שחיברו קדמוננו לכבוד שבת. הרי לכם טיפ מעניין להעשרת שולחן השבת שלכם.

מומלץ מאוד לנסות בכל סעודה, לקחת קטע אחד מתוך הזמירות המקובלות, ולפרש לבני הבית את מילות השיר בעברית מדוברת. משוררינו הקדושים שזכו להתארח בכל שבת ברוב תפוצות ישראל, הכניסו אל הזמירות את נשמתם ואת הבנתם העמוקה במצוות שבת קודש - במילים עשירות מבע ולפעמים קשות להבנה (ישנם זמירונים ידידותיים למשתמש, המפרשים את מילות הזמירות בצורה ברורה וקולחת). אם ניקח למשל את פזמון 'י-ה ריבון...' ונפרש את מילותיו הארמיות לעברית מדוברת - ואולי ננסה לשיר קטע אחד בעברית - זה יישמע מרתק ומעורר עניין. קטעים רבים בזמירות מתארים את הרגשות הגואים של מחברי הזמירות, רגשות קודש מופלאים שגאו

אצלם בשבת. למשל, בפזמון 'ידיד נפש' מתאר רבי אלעזר אזכרי, ממקובלי העיר צפת, את מצבה של נפשו המתגעגעת לאלוקיה במילים 'הדור נאה זיו העולם, נפשי חולת אהבתך', והוא ממשיך לשיר ומבקש מיד 'א-ל נא רפא נא לה, בהראות לה נועם זיווך'.

גם רבי אהרון הגדול מקרלין משתפך בשירו מלא הגעגועים 'י-ה אכסוף נועם שבת' - המסתלסל בכיסופים בדרך כלל בליל שבת - במילים 'שבת קודש, נפשי חולת אהבתך' (דרך אגב, שניהם מזכירים לנו שגם שלמה המלך ב'שיר השירים' כינה את כולנו 'חולי אהבה': 'השבעתי אתכם...מה תגידו לו? שחולת אהבה אני!')

למה מתכוונים המשוררים המופלאים הללו כשהם מתארים את געגועי הנשמה לחיבור אלוקי כחולי אהבה? שאלה זו יכולה להיות נושא לדיון פורה בין משתתפי הסעודה, כשכל אחד מתאר בשפתו האם

הוא מצליח להבין או אפילו להרגיש את מה שמחברי הזמירות הרגישו בשבת?

גם שאלות שונות למחשבה שישאל אבי המשפחה אודות זמירות השבת המושרות כמעט בכל בית יהודי, יכולות להעשיר את נושאי הדיון בשולחן השבת, ולהעמיק את הבנת בני הבית באושר האין סופי שמעניקה שבת לחיינו. למשל: מי יודע למה שרים 'אשת חיל' בליל שבת? או להעלות לדיון את הפזמון 'שלום עליכם' ולשאול את הנוכחים מי הם לדעתם 'מלאכי השרת', מי הם 'מלאכי השלום', מה פתאום אנחנו שרים לכבוד המלאכים בליל שבת, והאם מישהו מהנוכחים מרגיש שיש בסביבה מלאכים שהוא פונה אליהם בברכת 'שלום עליכם'?

שאלות אלו ילמדו גם את מקהלת המשוררים המשפחתית להבין את מה שהם שרים, הבנה שתגרום לזמירות של שבת להתנגן ביתר שאת...

אשרי אדם יודע מקומו

חיים ולדר / סופר ומחנך

מנהל המרכז לילד ולמשפחה

של מעבר מסיבות כאלה או אחרות, אך מי שעוזב עבודה בשל כעס או בשל יחסים עכורים, יתברר לו כי מקומות העבודה אינם שונים - רק השקעה עצמית יכולה לשנות את מעמדו של אדם או את יחסיו עם סביבתו.

כך הדבר גם אצל ילדים. ילד המתעצל בלימודים צריך לבדוק את הסיבה לכך ולסייע לו להתקדם. ילד שאינו אהוד בחברה, צריך למצוא את הדרך לשלבו בחברה הנוכחית. הפתרון להחליף חברה, או כיתה או מורה, הוא בדרך כלל חסר תועלת. הסיפור הבא ימחיש את העניין: אדם אחד הגיע לרופא וטען כי כל גופו כואב: "איפה שאני נוגע כואב לי", אמר.

הרופא בדק אותו מכף רגל עד ראש ואמר לו "אני לא רואה אצלך שום בעיה". "אבל אני סובל", בכה האיש, "ראה נא. אני נוגע בכתף, כאב איום, בבטן, קצת פחות אבל גם כואב. בברך - פשוט בלתי נסבל".

"הבנתי מה יש לך", אומר הרופא, "יש לך פצע באצבע בה נגעת במקומות הללו".

כשהבעיה היא באצבע צריך לחבוש ולרפא את האצבע. כאשר ילד סובל מבעיה מסוימת, חברתית או לימודית, צריך לטפל בו ולא להחליף את המסגרת, משום שהכאב עלול לחזור בכל מקום.

ישנם מקרים חריגים בהם מוכח שת"ת או מורה מסוים אינם ראויים, את זה לא ההורה הסובייקטיבי יכול לקבוע, אלא רב או יועץ מוסמך המכירים היטב גם את הת"ת וגם את הילד ומשפחתו. גם אם הם יחליטו שאכן יש בעיות בת"ת המסוים, הם יחשבו פעם ופעמיים אם אכן להעבירו. כי קשיים נולדו כדי שנתמודד איתם ולא כדי שנעקוף אותם. העברה ממסגרת אחת לשנייה, ברוב המקרים אינה אלא בריחה מהתמודדות.

4.

ועדיין מסתובבים בינינו כאלה ש"ניצחו" את השיטה. הוריהם החליקו כל בעיה מתחת ידיהם, העבירו אותם ארבעה תתי"ם וחמש ישיבות. "קנו" את החברים שלהם, סלחו על שגיאותיהם, אך "ניצחון" זה כוחו יפה רק עד לרגע בו יאלצו להתמודד לבד. ורגע כזה חייב להתרחש בחייו של אדם. אם בחייו המשפחתיים, אם במקום עבודתו ואם אחרי ה-120 של הוריו. המכשול עלול לבוא, וכשיגלה עד כמה הוא חלש וחסר יכולת להתמודד, יבין כי לא למענו נלחמו הוריו - אלא בו.

כל כך אומלל ומסכן שקשה לתאר. הוא בודד ומשועמם ללא חברה, אך כעת אף ת"ת אינו רוצה לקבלו. וגם אם ימצא כזה, אם הוא לא יעבור טיפול מתאים, הוא ינשור גם ממנו.

מקרה שני: אלי (שם בדוי) ילד חלש בלימודים, מתעמת עם המחנך שלו. גם כאן ההורים מתערבים ולאחר מספר חודשים מחליטים להעביר אותו לת"ת אחר. מנהל הת"ת אומר להם כי כדאי שימתינו מעט, והוא ינסה ליישר את ההדורים בין הילד לבין המחנך. אך ההורים אצה הדרך והם מעבירים אותו לת"ת אחר.

ומה קורה אם לא כך? בתוך שבוע מסולק הילד מהת"ת השני בגלל השתוללות. ההורים מנסים להחזיר את הילד לת"ת הראשון, אך ההנהלה מסרבת. "המנהל נזכר פתאום שהילד חלש מאוד בגמרא וחשבון, ושהוא לא כל כך מסתדר בחברה", מתלוננים בפני ההורים, "זו התחמקות ברורה, למה הם נזכרו פתאום עכשיו שהוא חלש? עד עכשיו יכלו להתמודד איתו ופתאום לא? מה הם עושים איתנו חשבונות של כבוד?" הסברתי להם כי כשם שהורים חייבים לטפל בילדיהם הבעייתיים כמו בילדיהם המוצלחים, כך ת"ת מחויב לטפל בילדים הבעייתיים שקיבל. אולם כאשר אתם "יצאתם מהמשפחה", מדוע אתם דורשים מהת"ת נאמנות שאתם לא גיליתם? מדוע שהוא יסכים לקבל ילד חדש שהם יודעים שיש לו בעיות?

נרתמתי לעזרתם, ובסופו של תהליך ארוך משפיל ומייגע, בו נאלצו ההורים לחתום על הסכמים שונים עם הנהלת הת"ת, הוחזר הילד בתנאים מגבילים, וכשהביעו את התרעומת שלהם על כך, עניתי להם כי לדעתי הייתה הנהלת הת"ת צריכה להחתים אותם גם על הסכם עם השרת, ולהוסיף להם עוד כמה ימים של מתח. "אחרת לא תלמדו שמעבירים ילד למסגרת אחרת רק כאשר השמים נופלים עליו".

3.

אלה אינם המקרים היחידים. העניין הפך לתופעה של ממש. כאילו הדור שלנו אינו מסוגל להתמודד עם בעיות, ומעדיף פתרונות קלים, שכידוע, כלל אינם נחשבים לפתרונות. לו היו עורכים סקר בין כל האנשים שנטשו את מקום עבודתם בכעס בשל תנאי העבודה, תנאי השכר או היחס כלפיהם, והם היו מספיק כנים לענות תשובת אמת, היה מתברר כי רוב מוחלט מצטער על העזיבה, וכי בסופו של דבר המקום הקודם לא היה גרוע יותר. עדיין אין כאן שלילה

1.

הפינוק שמאפיין את הדור הזה, גרם לכך שאנשים רבים אינם בנויים להתמודדות ומאבק מול קשיים ומכשולים. הייאוש מגיע מהר מדי. כוח הסבל חלש מדי, והכל מצפים שעניינים יסתדרו מעצמם. כל העולם גשר צר, וכאשר נוצר פקק קטן, פונים אחורה, העיקר שלא לפחד כלל. העיקר שלא להתמודד.

זה בא לידי ביטוי בשבירה נפשית מול קשיים כלכליים או בריאותיים קלים, בחוסר יכולת לעמוד על דרישות חינוכיות אלמנטריות, בהיענות מוגזמת לדרישות הילדים, בפתרון סכסוכים משפחתיים על ידי פרידה, ומה שפופולארי לאחרונה: ילד נתקל בקשיים בבית הספר, לימודית או חברתית - קדימה - מעבירים אותו לבית ספר אחר.

הצורך לכתוב על הנושא התעורר, מאחר ובשבועות האחרונים הגיעו לידי מספר מקרים מכל רחבי הארץ, כשהמשותף לכולם הוא התרחיש הבא: הילד מתקשה בלימודים או בחברה, ההורים מעבירים אותו למסגרת אחרת. הבעיות מעתיקות עצמן לת"ת השני ביתר חריפות, ההורה רוצה לשוב לת"ת הראשון. הנהלת הת"ת מסרבת.

כיום מסתובבים בערים רבות עשרות ילדים, במשך חודשים ארוכים, ללא כל מסגרת. ברוב הפעמים מדובר במקרים בהם ההורים יזמו את היציאה מהמסגרת או נכנעו ללחץ של ילדיהם לעבור למסגרת אחרת. רק במיעוט המקרים מדובר ביוזמה של הת"ת לסלק את הילד בלי לדאוג לו למסגרת חלופית.

2.

ואולי נחיה את הנושא על ידי תיאור מפורט יותר: יוסי (שם בדוי), נתקל בת"ת בבעיות חברתיות קשות. אביו מאשים את ההנהלה ואת המחנך, ובאחד הימים הוא מגיע ומאיים על המנהל באלימות. כעבור מספר חודשים מחליטה המשפחה להעביר את הילד.

בת"ת השני שוב מתחדשת הבעיה ביתר עוז. כאן אין לילד שום חברים, והוא מגיע חסר מעמד לחלוטין. הילדים דורסים אותו, ולא זו בלבד אלא שהם פוגעים קשות בשמו של אביו. הילד בורח מהת"ת ומועבר לת"ת שלישי, קטן יותר. כעבור חודש הוא בורח גם ממנו מאותן סיבות והוא כבר ארבעה חודשים בבית, הורס את הוריו, את אחיו ובעיקר את עצמו. פגשתי את הילד והוא

נשים במאי זכיון

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי / מחבר ספר תורתו ואומנותו

דבר שאינו מתקבל על הדעת בשום אופן. היעלה על הדעת שהקדוש ברוך הוא אינו נותן לאדם שכר על פי עמלו-הוא, אלא על פי עמלו של משהו אחר? האם יש איזשהו היגיון בזה? והאם יתכן שאשה שגידלה עשרה ילדים מתוך מסירות ואהבת אם אמיתית, קמה בלילות, חיבקה וחיכה, השקיעה את נשמתה וניהלה בית שמח - אבל בעלה לא למד - תזכה לחלק קטן יותר בעולם הבא, מחברתה, שניהלה בית הרבה פחות חם, עם צעקות וחוסר סבלנות, אבל בעלה למד כל היום?

יתירה מזו: נניח שאשה באמת מאוד רוצה שבעלה ילמד, אבל הוא עצמו אינו רוצה בכך, בשום פנים ואופן. מה היא אמורה לעשות? להרוס בידה את שלום הבית? להחריב את חייו ואת חייה? האם זה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה?

עם קצת היגיון, ברור שהקדוש ברוך הוא רוצה שהיא תקבל אותו כמות שהוא, תאהב אותו ותכבד אותו ואת בחירתו.

האם היא לא אמורה לקבל שכר רב ועצום על עמידתה בניסיון הקשה הזה, יותר מאישה שבעלה היה ראש ישיבה מוצלח ורק הביא לה כבוד? האם הקב"ה מקפח שכר כל בריה? האם השכר לא ניתן לפי מידת המאמצים וההשקעה, ולא לפי נתונים חיצוניים שאינם נתונים כלל לבחירה?

אבל מצד שני - חז"ל הרי כן אמרו "נשים במאי זכיון!"

התמיהות הן קשות, אלא שהבמה המצומצמת לא מאפשרת לתת את התשובות. בשבוע הבא בעז"ה נברר את הדברים.

את העולם הבא? אולי לא כל אחד מבין את עומק ה"ברוך". מי שמרגיש שהתיאור כאן מוגזם - מוזמן לקרוא מונולוג אמיתי:

הגעתי עם כל הכלים הנחוצים כדי שאוכל לפרנס בעל שרק יושב והוגה בתורה, (בגיל 19 ידעתי לבשל, לנקות, לתפור כל דבר, ולנהל בית ב'חצי משכורת', הגעתי לגור בקרית ספר בימים שבהם זה היה סוף העולם שמאלה).

אחרי ארבעה ילדים, והורים לא עשירים מאף צד, בשלב מסוים היה ברור שאם הוא לא יצא לעבוד, לא יהיה מספיק לחם בבית. (מי מדבר על עוגות קצפת). גם החלק הכי 'פרום' במשפחה תמך במהלך שהיה ברור שהוא נחוץ ונכון.

אבל בי נגסה בכל פה המחשבה - מה יהיה עם העולם הבא שלי? רק אני בטח אקבל מקום קטן וצנוע הרחק ביציע (זה היה התיאור שהמורות טיפחו: "למה את חושבת שפה את רוצה את הכי טוב, ושם תרצי להסתפק במקום האחרון?") נזכרתי אז בתשובה שהמורות נתנו לשאלה - ואם הוא לא ילמד? הן אמרו: אז תבכי ותתפללי ותבכי ותתפללי וזה יהיה שכרך.

זה לא היה נראה לי. כי גם ערך של שלום בית היה חשוב בעיני. ואישה 'בוכה' ואומללה פשוט לא נראתה לי 'מתכון' ראוי לבית שלם ושמח. בימים הקשים של ההסתגלות לרעיון, אפילו הרהרתי אם הקדוש ברוך הוא רוצה שאתגרש. כי הרי מה בצע לי בעולם הזה, אם לא יהיה לי עולם הבא?

השאלות הקשות

מאמר זה של חז"ל, לפי הבנתו השטחית - הוא

פעמים רבות, כאשר הבעל מעוניין לצאת לעבוד - עוברת על אשתו התמודדות קשה. היא מרגישה שהיא עומדת לאבד בגללו את הדבר היקר מכל: העולם הבא.

הרי התכלית של החיים היא לזכות לעולם הבא, ומקובל לומר ששכרה של אישה ומעמדה בעולם הבא נקבע לפי מידת לימוד התורה של בעלה. לפי זה, אם הוא מתמיד ויזכה בעבור זה לשכר רב בעולם הבא - אשתו תחלוק עמו את שכרו הרב, ואם אינו לומד אלא עובד - מקומו בעולם הבא יהיה בהתאם, וממילא גם מקומה של אשתו יהיה לצידו.

לכאורה, השקפה זו מסתמכת על גמרא מפורשת (ברכות יז): "נשים במאי זכיון? באקרוי בנייהו בי כנישתא, ובאתנויי גבריהו בי רבנן, ונטרין לגבריהו עד דאתו מבי רבנן" (תרגום: נשים - במה הן זוכות? בזה שבניהן לומדים בבית הכנסת אצל המלמד, ובזה שבעליהן לומדים תורה בבית המדרש והן ממתנות לשובם).

אישה המכירה גמרא זו, בטוחה שאם בעלה יעזוב את הכולל ויצא לעבוד - עולמה הבא יצטמצם משמעותית.

הדבר גורם לה קושי עצום. היא לא מסוגלת לאפשר לו לעזוב את הכולל.

נכון, היא רואה שבעלה אינו נהנה בכולל. הוא חוזר הביתה עם עיניים כבדות, הנדלקות רק כשהחבר מתקשר "לנייעס", או כשהוא מעלה את העיתון הביתה. היא אישה טובה ורוצה שיהיה לו טוב. אבל מה היא יכולה לעשות? היא מתפללת בכל ליבה בדמעות שיהיה לו טוב בכולל ושהוא ימצא את הטעם בלימוד. אבל לוותר על זה? לשנות כיוון? איך אפשר? לאבד

לקבלת מאמרים שבועיים בפרשת השבוע ועבודת ה', לחצו כאן: <https://baatzatcha.co.il>

למעלה מ-250 חרדים עמלים לפרנסתם משקיעים שעה אחת בשבוע כדי להאיר את העולם.

מיזם 'אחים לנפש' מבית 'נפש יהודי' קורא לכם להצטרף ללמידה משמעותית עם סטודנט או סטודנטית.

שעה אחת בשבוע שעושה את ההבדל.

הלמידה נעשית מכל מקום באמצעות Zoom.

מידי שבוע נשלחת מצגת מקורית וייחודית המאפשרת לימוד חווייתי ומלא תוכן - ללא הכנה מראש.

מתאים לך להאיר את העולם?

פרטים נוספים והרשמה: did.li/anefesh

**לתת
כדי
לקבל**

דע מה שתשיב

הרב זאב קצנלבוגן / שויתי, מרצה בכיר בתנועת הקירוב, מתמחה בהנגשת יהדות לקהלים שונים

שלום וברכה

בימים אלו, לפני שאנו צועדים לבחירות תשיעיות ועשירות... אני מרגיש שהרבה אנשים מנסים להבין על מה יושבת הברית בין החרדים והימין. הרי החרדים בסך הכל דואגים לאינטרסים הדתיים שלהם ושל המדינה, כסף לשיבות, שרותי דת תקינים ועוד. אז שכל משא ומתן קואליציוני יהיה לגופו של עניין. מה איכפת להם אם הם יקבלו את זה מלפיד?

שלום לך אוי, אני גרוע בהרבה דברים, אבל אחד הדברים שאני

יותר גרוע בהם זו פוליטיקה. בגדול זו שאלה לפוליטיקאים. אבל אני מעריך שגם אתה מודע לכך שיש פוליטיקאים טובים ממני ואם בכל זאת שלחת את השאלה מעל גבי במה זו - כנראה שאתה מחפש זווית נוספת ושונה. אז תן לי לנסות.

גדלנו על כך שחכמי ישראל המנהיגים את הזרמים המשתתפים במשחק הפוליטי, הורו להשתתף במשחק הזה. אבל אסור לנו לשכוח כמה כאב וצער הם שילמו ומשלמים על כך. ההוראה של התנא במסכת אבות 'אל תתחבר לרשע' כולל ההרחבה שניתנה לה באבות דרבי נתן האומרת שאיסור זה נכון גם לחבירה לדבר מצוה, עדיין בעינה עומדת. תבין, גם אם הפסק הוא פסק, הוא לא שולל את השאלה. בלי לשפוט שום חבר כנסת מאגודת ישראל, דגל התורה או שס, זו תזכורת חשובה להיזכר בה מדי פעם. אין לנו חלק איתם, נקודה!!!

כעת, בוא לא נדבר על פרסונות. לא ביבי מעסיק אותי ולא כל מועמד אחר. אבל נראה לי שתסכים איתי שמרבית מכבדי הדת, מחבבי הדת ומקיימיה הם מצביעי ימין בדרך כלל. ולעומת זה מרבית מבזי הדת ומנותקיה הם מצביעי שמאל מסורתיים. זו עובדה שדי מקילה על הגלולה שנקראת שיתוף פעולה עם...

אבל הנה עוד נקודה שאולי אסור לומר אותה בקול. נצחק עד כמה שנרצה על הדתיים לאומיים שהם מוציאים את סוגיית חשיבות ארץ ישראל מפרופורציות. דבר אחד אסור לנו לשכוח, מי שהוציא את הסוגיא הזו מפרופורציות הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו. בפעם הראשונה שהוא מדבר עם אברהם אבינו, מה הנושא? ארץ ישראל. ובפעם השנייה? גם ארץ ישראל. אתה רוצה לנחש מה עלה בשיחה בפעם השלישית? צדקת, גם ארץ ישראל. כך גם קורה עם יצחק וכך עם יעקב.

כמובן, צריך להבין מהי המשמעות של הארץ ומה התועלת היוצאת ממנה ומה המחיר שניתן לשלם עליה. בכל הדברים הללו כבר כתבו ואמרו גדולי הדורות את משנתם הסדורה. אבל עובדתית, כל יהודי שתורת משה יקרה לליבו, מבין שארץ ישראל היא סוגיא מאד משמעותית בתוך התורה. אני לא חושב שבעשרים השנים האחרונות היו יותר מדי נפקא מינות בסוגיא זו מבחינת ימין ושמאל. המציאות די מוכתבת לנו. אבל תסכים איתי שהרבה יותר הגיוני להתנהל באופן טבעי מול אנשים שלפחות זה ערך אצלם, ואלו נמצאים על פי רוב בצד הימני של המפה.

ומשפט אחרון לסיום, קשה לי להצטער על כך שאנשים שבמשך שנים הציגו את שנאת הדתיים והדת כערך שיווקי שלהם, יבינו שהם בנו לעצמם תקרת זכוכית בלתי ניתנת לניפוח.

בברכה

זאבי קצנלבוגן

פינה חינוכית

מתוך הספר 'זריעה ובנין בחינוך' מאת המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל

מטרות מדומות

לעיתים קרובות אנחנו מוצאים שההורים נוקטים פעולות לחינוך הילדים, כביכול, ובעצם אין שום קשר בין הפעולות האלה לבין חינוך. המניעים לפעולות "החינוכיות" האלה הם מניעים אנוכיים - אגואיסטיים - לגמרי. לפעמים ההורים פועלים מתוך מידות פסולות לגמרי, מידות שנחשבות למידות רעות ביחסים שבין אדם לחברו, מידות שהמבוגרים אינם מרשים לעצמם להראות כלפי מבוגרים אחרים, והנה בהתנהגות כלפי הילדים משתמשים בכל המידות שאינן טובות, כאילו שאלו מידות נורמליות: קנאה, שנאה, כבוד, כעס, גאווה, ועוד כיוצא באלה, ובעיקר - רצון להשיג שליטה. יש לחלק מההורים כעין הרגשה של רצון לשלוט בילד, הילד ניתן לרשותי, ואני יכול לשלוט עליו שליטה בלתי מוגבלת.

היכן פועלות המידות הרעות האלה?

קנאה - אם אני רואה שהילד של השכן עוזר יותר לאמו - אני מקנא, מדוע הילד שלי לא עוזר יותר. אם אחר-כך אני מכריח את הילד לעזור יותר - זה לא נעשה מתוך חינוך, אלא מתוך הקנאה בשכן, ומתוך הניצול של השליטה על הילד.

כבוד - אם באים אלי מבקרים, אני רוצה שהילד שלי יבוא ויגיד להם יפה שלום, ויתנהג יפה, כדי שאוכל לרכוש כבוד מההתנהגותו של הילד שלי והמבקרים יוכלו לומר: "אהה, יש לך ילד מחונך". אז אני מרגיש טוב.

כעס - פשוט. כעס היא מידה שפועלת אם מישהו עושה נגד רצוני. בנושא הילדים יש שטח רחב לכעוס, כי ילד הרבה פעמים לא עושה את רצוני. יש כאן מקום רחב להיות "כעסן" מצוין.

ויש עוד כיוצא באלה... אלא שאני מכסה את כל המידות הרעות האלה באצטלה דרבנן שנקראת "חינוך". אם מתוך כעס אני מכה את הילד - הרי חונקתי אותו. אם מתוך קנאה בשכן אני דורש משהו מהילד, גם כאן חונקתי אותו. אם אני רוצה לרכוש כבוד עם הילד הנחמד שלי ומתוך זה אני דורש מן הילד, שוב חונקתי אותו. סוף-סוף אם אני שולט על הילד שליטה בלתי מוגבלת, הרי הראיתי שאני המחנך.

יש כאן רמאות עצמית של ההורים. ההורים מרמים את עצמם אם הם חושבים שהם דואגים לחינוך של הבן או הבת - כשבעצם המניעים שלהם הם מניעים אנוכיים לחלוטין. התוצאה ממניעים כאלה היא שכלל אין רואים את הילד כמות שהוא, רואים בילד "חפץ" ששייך לי, ותפקידו בעולמו להביא תועלת להורים. ההורה אמנם מרגיש אחריות, אבל למעשה עושה מהילד מה שהוא רוצה. איפה ה"חנך" לנער על פי דרכו? נו, כך אומר לעצמו ההורה הטועה - "על פי דרכו" זו בוודאי הדרך שלי, זה "פשוט" שהדרך שלי היא גם הדרך של הילד, או לפחות צריכה להיות הדרך של הילד...

מצויה גם דרך אחרת. לא פעם אנחנו פוגשים הורים שמייחסים חשיבות רבה לאותם דברים שהם עצמם חסרו בילדותם. הכוונה שלהם היא בוודאי טובה, אבל אין לעשות זאת ללא בחינה מדוקדקת. העובדה שלהורים היה חסר דבר מסוים בילדותם - עדיין לא אומרת שאותו דבר עצמו נחוץ לילד שלהם ומתאים לו.

למשל: הורים שגדלו בבית שהיה בו מחסור, החלטתם נחושה: לילד שלי לא יהיה חסר שום דבר! והם נותנים, ומעניקים, הרבה דברים טובים ונעימים, עם המון אהבה ודאגה. הילד מקבל את הפינוק המופרז, עד שלעיתים הוא מקיים בדקדקנות רבה את הפסוק: "וישמן ישורון - ויבעט", ח"ו.

או דוגמא אחרת: אב שמסיבות כלשהן לא הגיע למעמד מכובד שחלם עליו. הוא חלם לגדול כתלמיד חכם, בעל משרה חשובה וכיוצא בזה, והחלום לא התגשם. כשהוא מחנך ומגדל את הילד שלו - הוא מחליט: הילד שלי ישיג את מה שאני לא השגתי, אבל הילד - מסכן, יש לו נטייה טבעית נהדרת לכיוון שונה, ואפילו מצליח בדרכו שלו, והאב מדכא את הנטייה הטבעית הזו וחונק את הילד, אתה תהיה בעל מעמד, אתה תלמד מה שאני לא למדתי, ותגיע לאן שאני לא הגעתי. נמצא הילד קרח מכאן ומכאן - מה שהוא מוכשר לו - לא נותנים לו, ומה שנותנים לו - אינו רוצה, וממילא הוא אינו מצליח.

צריך לדעת שכל המטרות "החינוכיות" המדומות הללו - לא רק שאינן חינוך, אלא הן ממש ההיפך מחינוך.

מכון תא שמע להוראת לימוד הגמרא

בהכוונת הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א

**הורים יקרים שימו לב...
בנכם מתקשה למצוא טעם בלימוד?
שמתם לב שבנכם מתקשה בלימוד הגמרא?
מחפשים דרכים להאהיב את לימוד
הגמרא אצל בנכם?**

**צוות מכון תא שמע, המתמחה
בהוראת הגמרא לבני ישיבות
ידריכו את בנכם בדרכי
למידת הגמרא ומפרשיה
ויעניקו לו חיבור
חדש לגמרא.**

כרטיס בטלפון: 058-7444872 בשעות הערב.

או במייל: machuntoshma@gmail.com

כתובת המכון: רחוב אבן דנאן 2' הר נוף ירושלים